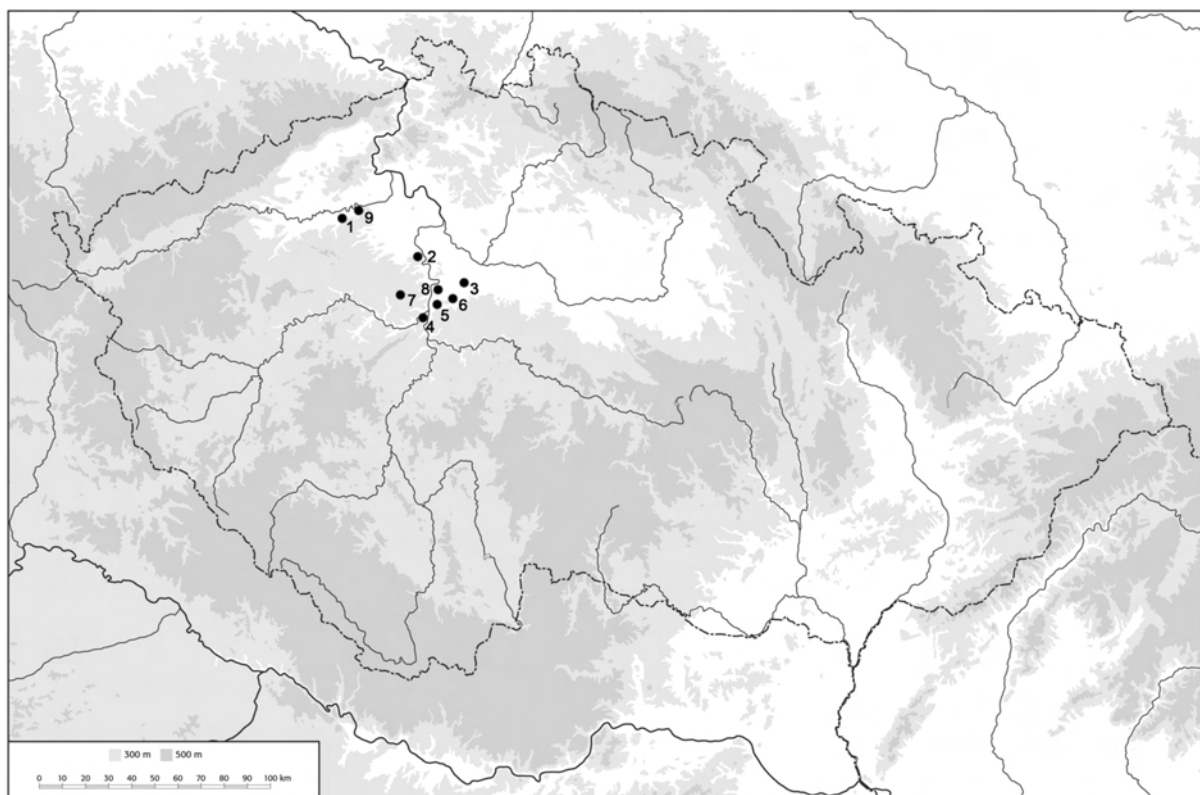

LATÉNSKÉ DROBNOSTI Z PRAHY A OKOLÍ ZE SBÍRKY MUZEA HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Miloš Hlava

ÚVODEM...

Zveřejňování dosud neznámých soliterních artefaktů a menších souborů nálezů z tzv. starých muzejních fondů či povrchové prospekce za použití detektoru kovů představuje nejen pro dobu laténskou bezpochyby jeden ze základních způsobů, jímž jsou doplňovány naše znalosti o nové lokality či blíže nelokalizované předměty. Nepatří-li tyto nálezy k výjimečným či unikátním, postrádá jejich samostatná publikace vzhledem k marginalitě sdělení zpravidla smysl, není-li ovšem v takovýchto případech smyslem článek sám o sobě. Jako smysluplná cesta pro jejich uvedení do odborné literatury (a tím i do povědomí zainteresovaných kolegů) se proto jeví jejich souhrnnější představení, neboť nelze pominout, že jejich zveřejnění obohacuje naše poznání o nové (byť útržkovité a drobné) informace, které doposud zcela unikaly badatelské pozornosti (srv. např. pro východní Čechy *Mangel – Jílek 2011; tíž 2012*). Smyslem následujících řádků je tudíž představení pěti drobných souborů (převážně) laténských artefaktů a tří jednotlivých laténských předmětů z Prahy a jejího okolí z archeologické sbírky Muzea hlavního města Prahy, o jejichž existenci odborná veřejnost dosud neměla (s jedinou drobnou výjimkou, starou pouhý rok, která ale nepochází z doby laténské; *Hlava 2013*, tab. 1 – položka P 1059) ani tušení – některé

Obr. 1. Mapa s lokalitami zmiňovanými v textu: 1 Cítoliby, 2 Letky, 3 Praha-Hloubětín, 4 Praha-Lipence, 5 Praha-Modřany, 6 Praha-Záběhlice, 7 Praha-Zadní Kopanina, 8 Praha-Žižkov, 9 Radonice nad Ohří. Grafická úprava: M. Kafka

artefakty bylo navíc možné identifikovat teprve v posledních letech díky podrobné revizi archeologické muzejní sbírky.¹

1. Cítoliby (okr. Louny) – pole Aloise Davida, parcely č. 324, 328 (?) (obr. 1:1)

Popis předmětu: část esovitě vinutého bronzového náramku se středovým žlábkem (rozlomeno ve 2 ks), dochovaná d. 45,2 mm, v. 12,6 mm, tl. 1,2 mm (obr. 2:1); inv. č. A 6488.

Zlomek esovitě vinutého bronzového náramku náleží z hlediska způsobu tvarování k typu 3 v pojetí E. Delnefové (2003, 272, fig. 3:3), v Čechách jsou tyto náramky datovány zpravidla do fází LT B1b–c (Waldhauser et al. 1987, Abb. 4:52), výjimečně též do fáze LT B2a (srv. Waldhauser et al. 1987, 146–147, Taf. 30:13–20). V muzejních evidenčních pomůckách se uvedený artefakt poprvé objevuje teprve v inventární knize archeologické sbírky založené v roce 1951. Příslušný zápis jej lokalizuje do Cítolib, údajně pochází buď z hrobu č. VIII, nebo z hrobu č. XII tamějšího (pozdně) halštatského (popř. časně laténského) žárového pohřebiště, které v roce 1887 prokopával Antonín Wiehl (1908–09; srv. Kučera 1930, 13–15, tab. III). Již z chronologických důvodů je zřejmé, že artefakt nemohl tvořit součást žádného z pozdně halštatských, popř. časně laténských hrobů. Ostatně ve Wiehlově souhrnném (byť stručném) představení nálezů z cítolibského pohřebiště není z hrobu č. VIII, ani z hrobu č. XII zmiňován žádný kovový artefakt – v hrobě č. VIII bylo nalezeno jen „*dno popelnice rozorané*“, z hrobu č. XII pocházela „*hrubá nádoba z červenožluté hlíny, nahoře široká, s malým dnem. Miska byla odorána.*“ (Wiehl 1908–09, 74); v úvahu nepřipadá ani ztotožnění artefaktu s některým z nálezů z ostatních hrobů.

Antonín Wiehl daroval nálezy z Cítolib v roce 1907 (tj. teprve dvacet let po výzkumu) tehdejšímu Museu království Českého (dnešnímu Národnímu muzeu), a to spolu s dalšími nálezy z jiných lokalit ze své archeologické sbírky (Přirůstková kniha z let 1903–1929, str. 50–51; uloženo v archivu OPAS NM). Ve sbírce Muzea hlavního města Prahy je však kromě části bronzového náramku (údajně) z Cítolib uloženo ještě několik dalších předmětů z této lokality – zřejmě sem byly předány buď během Wiehlova života,² nebo teprve po jeho smrti († 1910). Wiehl totiž v závěti „*pamatoval na Museum řadou krásných a cenných knih, jakož i odkazem celé své soukromé sbírky starožitností*“ (Chudoba 1912, 52), prehistorické nálezy se ale mezi předanými předměty nenacházely (srv. Chudoba 1912, 53 – archeologie se týkala jen „*úplná řada 20 ročníků Památek archeologických a místopisných*“).³ Žádné nálezy z Cítolib nejsou zaznamenány ani v původních inventárních knihách Městského musea Pražského z doby působení Břetislava Jelínka, ovšem ne všechny získané předměty do ní byly tehdy zapisovány.

Ve světle uvedených skutečností se zdá být informace o původu části bronzového laténského náramku z Cítolib poněkud problematická a zřejmě již zůstane navždy sporná – proti sobě stojí údaje z inventární knihy a absence jakékoliv zmínky o artefaktu v dobovém souhrnu nálezů z Cítolib (Wiehl 1908–09). V obecné rovině přitom platí, že k údajům z inventární knihy muzejní archeologické sbírky, založené teprve v roce 1951, je nutné přistupovat s náležitou opatrností (srv. např. Tomková – Hlava – Soukup 2013; Hlava – Tisucká 2014).

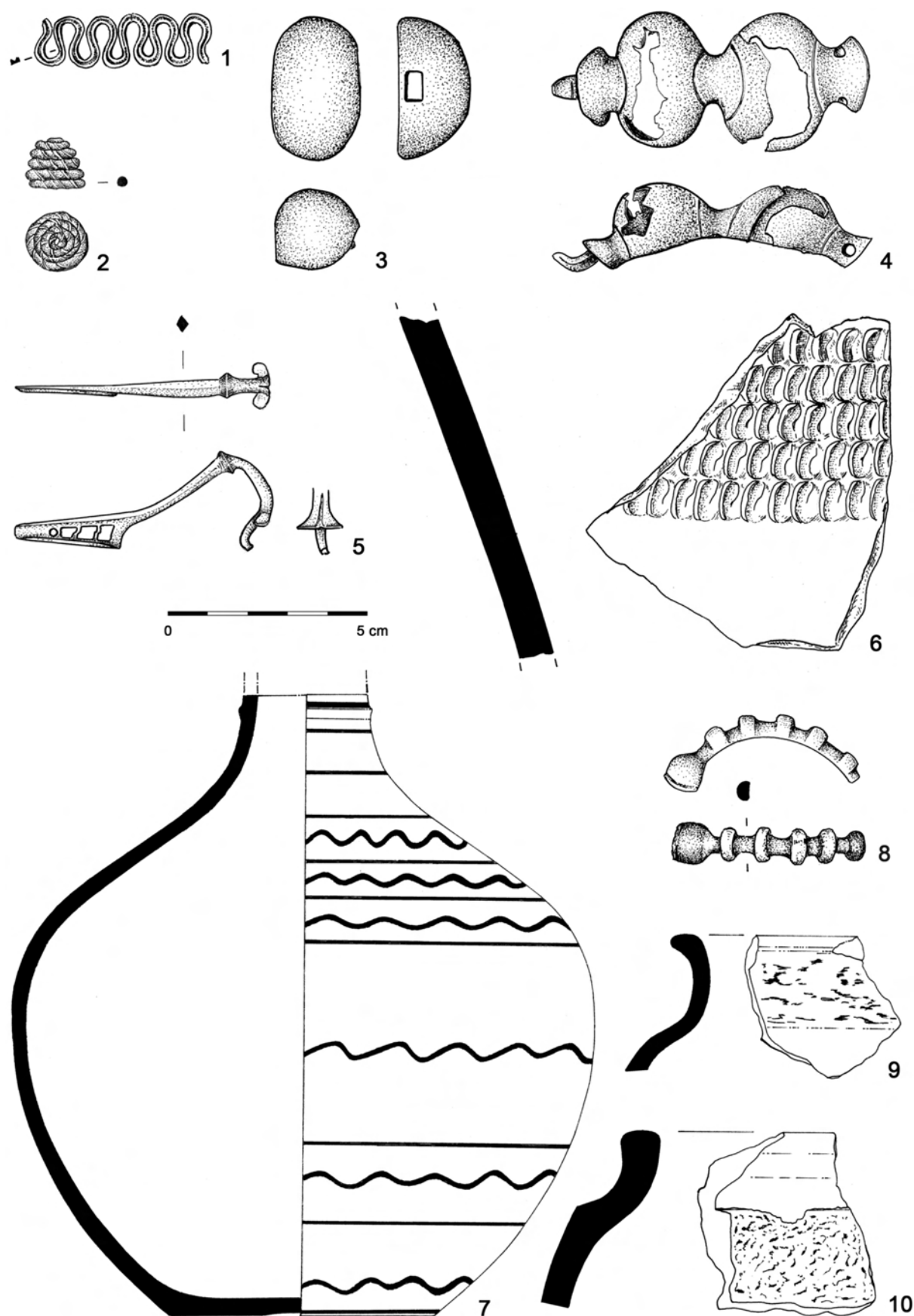
To lze ostatně výstižně dokumentovat také např. porovnáním údajů o veškerých nálezech z Cítolib ze sbírky Muzea hlavního města Prahy (původní štítky a nápisy na předmětech; záznamy v inventární knize po roce 1951) s publikovanými údaji (Wiehl 1908–09), neboť některé předměty lze s Wiehlovými popisy nálezů ztotožnit. Jednotlivé informace lze shrnout takto:

(I) inv. č. A 2430 (drobný keramický zlomek) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize bez čísla hrobu; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné;

1 Použité zkratky: archiv (OAS) MMP – archiv (Oddělení archeologických sbírek) Muzea hlavního města Prahy; Archiv NM – Archiv Národního muzea; archiv OPAS NM – archiv Oddělení pravěku a antického starověku Národního muzea; fond RNM – fond Registratura Národního muzea; d. – délka; inv. č. – inventární číslo; přír. č. – přírůstkové číslo; st. č. – staré (tj. původní) evidenční číslo Jírovky sbírky; v. – výška; tl. – tloušťka. Není-li uvedeno jinak, je pro nálezy ze závěru doby laténské použito „jihoněmecké“ chronologie s koncem oppid ve fázi LT D1b (horizont spon lžičkovitá – Kostrzewski K – Beltz var. J – Almgren 65), která je z hlediska sekvence spon fakticky totožná s chronologií J. Waldhausera (1983).

2 Wiehl byl mj. od ledna 1882 členem komitétu-kuratoria městského muzea a zároveň přítelem Břetislava Jelínka, kustoda a od závěru roku 1895 ředitele Městského musea Pražského. Spolu občas podnikali výkopy, a to obzvláště na Lounsku na počátku devadesátých let 19. století (srv. Jelínek 1893a; *tjž* 1893b, [57]–[58]; *tjž* 1894).

3 Ve Wiehlově poslední vůli ze dne 14. února 1909 se městského muzea týkal bod č. 9: „*Knihy obsahu historického a topografického, staré obrazy na dřevě a plechu neb pergameně malované, staré zbraně, starobylý nábytek, cínové nádoby, pak miniatury, odkazují městskému museu pražskému. Z věcí těch odevzdány buďtež knihy museu hned po mé smrti, ostatní věci teprv po smrti mé manželky.*“ (dopis Rady královského hlavního města Prahy Říditelství městského muzea, 21. prosince 1910; archiv MMP, čj. XXXI/51a/1910).

Obr. 2. Nálezy z Prahy a okolí ze sbírky Muzea hlavního města Prahy. 1 Cítoliby (?); 2, 5–7 Praha-Lipence; 3–4 Letky; 8–10 Praha-Zadní Kopanina. Kresby: M. Fábiková (1–6, 8), M. Hlava (7, 9–10); grafická úprava: M. Kafka

(II) inv. č. A 2431 (keramická miska s horizontálně provrtaným výčnělkem na okraji, více než z poloviny doplněná sádrrou) – původní štítek „Citoliby č. XXIV“; v inventární knize bez čísla hrobu; ve Wiehlově soupisu lze ztotožnit s údajem „část velké mísky s ouškem“ z hrobu č. XXIV (Wiehl 1908–09, 75; ostatní nálezy z hrobu č. XXIV jsou uloženy v NM, inv. č. H1-56687, H1-56688, H1-56722 – H1-56724);

(III) inv. č. A 3654 (části keramické mísky, oboustranně tuhovaný povrch, na vnitřní straně výzdoba rastrem) – původní štítky „Citoliby“, „č. 16“; v inventární knize jako hrob č. XIV (!); ve Wiehlově soupisu lze ztotožnit s údajem „mísa černá, jemně hlazená, ... uvnitř zdobena v tuhovém nátěru jemňounkým čárkováním“ z hrobu č. XVI (Wiehl 1908–09, 74; hrob č. XVI obsahoval ještě nádobu-popelnici, která je uložena v NM, inv. č. H1-56678);

(IV) inv. č. A 3655 (část okraje a hrdla keramické mísky, slepeno ze 4 ks) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize jako hrob č. XIV; ve Wiehlově soupisu by ji snad bylo možné ztotožnit s „velkou miskou rozoranou“ z hrobu č. XIV (Wiehl 1908–09, 74; hrob č. XIV obsahoval ještě nádobu-popelnici, která je uložena v NM, inv. č. H1-56676);

(V) inv. č. A 3924 (okraj keramické mísky, na vnitřní straně vtuhovaná mřížka, slepeno ze 4 ks) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize bez čísla hrobu; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné;

(VI) inv. č. A 3925 (části keramické mísky, okraj a hrdlo vně tuhovány, na vnitřní straně vtuhovaná mřížka) – původní nápis „Citoliby XIII“; v inventární knize bez čísla hrobu; ve Wiehlově soupisu lze ztotožnit s údajem „mísa černá uvnitř mřížkovaná“ z hrobu č. XIII (Wiehl 1908–09, 74; ostatní nálezy z hrobu č. XIII jsou uloženy v NM, inv. č. H1-56669 – H1-56675);

(VII) inv. č. A 3926 (keramický střep) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize bez čísla hrobu; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné;

(VIII) inv. č. A 3927 (pět střepů ze spodní části keramické nádoby) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize bez čísla hrobu; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné;

(IX) inv. č. A 6486 (keramický střep) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize jako hrob č. VIII nebo č. XII; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné, původ z hrobu č. VIII nebo č. XII ale nelze vyloučit;

(X) inv. č. A 6487 (osmnáct keramických střepů z hrubší nádoby) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize jako hrob č. VIII nebo č. XII; ztotožnění s Wiehlovými údaji není možné, původ z hrobu č. VIII nebo č. XII ale nelze vyloučit;

(XI) inv. č. A 6488 (dva zlomky bronzového esovitě vinutého náramku) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize jako hrob č. VIII nebo č. XII; ve Wiehlově soupisu-katalogu se nevyskytuje;

(XII) inv. č. A 6493/1 (části keramické mísky ve střepích, povrch uvnitř leštěn) – původní štítek „Citoliby č. XXVI“; v inventární knize jako hrob č. XXVI; ve Wiehlově soupisu lze ztotožnit s údajem „miska černá, ... uvnitř černá“ (Wiehl 1908–09, 75; hrob č. XXVI obsahoval ještě nádobu-popelnici, která je uložena v NM, inv. č. H1-56689);

(XIII) inv. č. A 6493/2 (střepy keramické nádoby) – bez původního štítku/nápisu; v inventární knize původně dohromady s položkou XII pod inv. č. A 6493 jako hrob č. XXVI (jako střepy z odlišné nádoby rozlišeno teprve v sedmdesátých/osmdesátých letech 20. století M. Fridrichovou); ve Wiehlově soupisu nelze ztotožnit s žádným údajem/nálezem z hrobu č. XXVI (srv. Wiehl 1908–09, 75);

(XIV) neevidováno (střepy mísky, okraj a hrdlo vně tuhovány, uvnitř povrch tuhován, na vnitřní straně ryté trojúhelníky) – bez původního štítku/nápisu (dodatečný nápis „Citoliby“ na jednom ze střepů, na sáčku „hrob XI“); podle Wiehlova soupisu pochází z hrobu č. XI pouze nádoba-popelnice, kterou ale není možné ztotožnit s miskou z muzejní sbírky (Wiehl 1908–09, 74).

Vezmeme-li v úvahu pouze nálezy z Citolib (a pomineme-li nejprve nálezy z hrobu č. VIII/XII), je zřejmé, že minimálně jeden údaj je v inventární knize nesprávný (mylné číslo hrobu u položky III), další jsou zjevně neúplné (chybějící čísla hrobů u položek II, VI) a ve dvou případech je číslo hrobu nejisté (položky IV, XIII). S Wiehlovými údaji nekoreluje také informace u položky XIV. S kvalitativní úrovní informací tudíž vcelku koresponduje fakt, že u položek IX a X jejich původ z hrobu č. VIII nebo č. XII není možné vyloučit, ale ani bezpečně prokázat – připomeňme, že v hrobě č. VIII bylo nalezeno „dno popelnice rozorané“ a z hrobu č. XII pocházela „hrubá nádoba z červenožluté hlíny, nahoře široká, s malým dnem. Miska byla odorána“ (Wiehl 1908–09, 74). V této souvislosti je jistě vhodné zaznamenat, že z obou uvedených hrobů není ve sbírce Národního muzea uloženo vůbec nic, a údaje o „hrobovém původu“ u položek IX a X v inventární knize Muzea hlavního města Prahy tudíž mohou být věrohodné. Původ části laténského bronzového esovitě vinutého náramku (obr. 2:1) je každopádně nejistý – zopakujme ještě jednou, že A. Wiehl jej ve výčtu nálezů z hrobů č. VIII a XII nezmínil a nelze jej ztotožnit ani s žádným předmětem z jakéhokoliv jiného citolibského hrobu. I vzhledem k mylným údajům o naleziš-

tích, které se v muzejní inventární knize prokazatelně objevují, je tudíž sporné, zda vůbec pochází z Cítolíb. Nelze jej ale ztotožnit ani s žádným ze záznamů z deníků-inventářů z Jírovy sbírky, ani s žádnou položkou v původních evidenčních pomůckách sbírky Městského musea Pražského.

2. Letky (okr. Praha-západ) – Fišerova cihelna (obr. 1:2)

Popis předmětů: (a) poškozený koncový článek s otvorem pro jazykovitý háček z bronzového náožníku z dutých hladkých článků, rozměry článku: d. 22,6 mm, v. 35,5 mm, tl. 17,3 mm (obr. 2:3); inv. č. A 3127 (st. č. P 3157 = Jíra A 1246) – (b) poškozená spojovací část (dva články) s uzávěrem na jazykovitý háček a závlačku z bronzového náožníku z dutých hladkých článků, které jsou od sebe odděleny rýhou (rozlomeno ve 2 ks), d. zlomků 56,8 + 31,1 mm, v. článků 33,3 mm, tl. článků 16,2 mm (obr. 2:4); inv. č. A 237663 (st. č. P 3512ab = Jíra A 2565).

Oba zlomky náožníků náležejí z chronologického hlediska do fáze LT B2b. Původně byly součástí sbírky J. A. Jíry – první z nich (obr. 2:3) Jíra koupil někdy mezi 17. a 22. únorem 1902 za jeden zlatý a dvacet krejcarů (tzv. A-inventář – záznam A 1246; archiv OAS MMP – fond J. A. Jíra, sv. 1/XIX), druhý (obr. 2:4) obdržel teprve 30. července 1908 (tzv. A-inventář – záznam A 2565; archiv OAS MMP – fond J. A. Jíra, sv. 1/XXXII), a to v obou případech od osob, jejichž jména nám archivní prameny neuchovaly. Oba zlomky jsou zachyceny na fotografii, která vznikla v letech 1944–45 v souvislosti s tehdejší (nedokončenou) fotodokumentací Jírovy sbírky (obr. 3). V poválečném období byla u obou artefaktů souvislost s původními Jírovými záznamy ztracena a až do nedávné doby figurovaly v muzejní evidenci jako anonymní předměty bez lokality a nálezových okolností – první byl v této podobě evidován již v padesátých letech (obr. 2:3), druhý teprve v osmdesátých letech 20. století (obr. 2:4). Znovuobjevení ztracené vazby na záznamy v Jírových inventářích, a tudíž identifikaci naleziště, z něhož pocházejí, umožnila právě dobová fotografie (obr. 3) a příslušný záznam v inventáři fotoarchivu. Ten sice zmiňuje jen jeden z obou předmětů („P.3512“; Platteninventar; archiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, sv. 9), ovšem přiřazení druhého artefaktu k záznamu P 3157 v Jírových inventářích představuje jedinou možnost, jak tento předmět ztotožnit s konkrétním Jírovým údajem – jiné řešení prostě není možné („konečná bronzová puklice těnského náramku“; tzv. P-inventář – záznam P 3157; archiv OAS MMP – fond J. A. Jíra, sv. 2/II).

Fišerova cihelna v Letkách byla založena v roce 1893 (Filip 1956, 357; srv. též dopis J. Hellicha J. L. Píčoví, 24. srpna 1893; Archiv NM – fond J. L. Píč, karton 6, inv. č. 325 s popisem okolností objevu prvních hrobů po založení cihelny) a od té doby v ní byly opakovaně narušovány laténské hroby (souborně Waldhauser et al. 1987, 89–105, Abb. 15–18, Taf. 9–17). Drtivá většina nálezů je dnes uložena v Národním muzeu, dva zlomky náožníků z Jírovy sbírky doplňují tuto kolekci o dosud neznámé položky.

Zajímavé je bezesporu srovnání dat získání obou artefaktů Jírou (1902 a 1908) s daty nálezů laténských hrobů na přelomu 19. a 20. století. Ty totiž pocházejí z let 1893–95, 1898, 1900 a 1907, další byly objeveny teprve ve dvacátých letech 20. století. Data „Jírových“ náožníků s těmito údaji nekorespondují – mohou tudíž naznačovat, že v cihelně byly laténské hroby objeveny i v letech 1902 a 1908, zároveň ale nelze vyloučit, že je Jíra mohl obdržet teprve několik let po jejich nález. Jejich získání Jírou každopádně potvrzuje již dříve prokázaný fakt, že Jíra občas kořistil (či spíše paběrkoval) na lokalitách, kde působili jiní – aktivně na ně nechodil, jen příležitostně kupoval nálezy, které mu byly nabízeny (srv. např. Šída 2010, 272–276 k paleolitickým nálezům z cihelny Stará Jenerálka – Jíra je mj. získával dary a koupěmi v době, kdy zde kopal J. N. Woldřich).

Obr. 3. Zlomky dvou bronzových náožníků z Letek na fotografii z let 1944–45 (fotoarchiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, foto A 655); grafická úprava: M. Kafka

3. Praha-Lipence – pole u Miltnerovy cihelny (obr. 1:4)

Popis předmětů: (a) střep; st. č. P 1956a (st. č. Jíra A 394c): nenalezeno – (b) střep ze spodní části nádoby (nad dnem) s výzdobou horizontálních pásů nehtových vrypů, mat. se zrní slídy, povrch vně v pásu nad dnem leštěn (obr. 2:6); st. č. P 1056b (st. č. Jíra A 394c) – (c) (lahvovitá) nádoba s baňatým tělem a úzkým hrdlem (okraj nedochován; slepeno ze 4 ks a částečně doplněno sádrkou), na hrdle nevýrazné plastické žebro, na vnější straně výdutě a hrdla vhlazovaná výzdoba (horizontální linie a vlnice), jemný plavený mat., vyrobeno na kruhu, povrch leštěn, průměr dna 67 mm,

průměr hrdla 32 mm, průměr max. výdutě 145 mm, v. 155 mm (obr. 2:7); inv. č. A 1287 (st. č. P 1057 = Jíra A 394c) – (d) kovová kuželovitá spirála z tordovaného drátu, průměr 14,6 mm, v. 13,7 mm, průměr drátu 2,3 mm (obr. 2:2); st. č. P 1058 (st. č. Jíra A 394c) – (e) bronzová spona typu Almgren 18a (chybí vinutí a jehla) s prolamovaným zachycovačem, d. 63,4 mm, max. š. 11,2 mm, v. 26,4 mm (obr. 2:5); st. č. P 1059 (st. č. Jíra A 394c).

Veškeré uvedené nálezy byly původně součástí sbírky J. A. Jíry, který je získal 3. května 1897 od svého tehdejšího archeologického souputníka Karla Buchtely; byly prý „pospolu na jednom poli nalezené“, a to „u cihelny přes silnici“ (tzv. A-inventář; archiv OAS MMP – fond J. A. Jíra, sv. 1/IX; podtrženo v originále). Jíra si s interpretací souboru zjevně nevěděl rady, neboť ve svém tzv. P-inventáři u nich v této souvislosti uvedl „kult. vrstva či hroby?“ (tzv. P-inventář; archiv OAS MMP – fond J. A. Jíra, sv. 2/I).

Artefakty nejsou chronologicky jednotné. Z doby laténské pochází lahvovitá nádoba s úzkým hrdlem a vhlazovanou výzdobou v horizontálních pásích na vnější straně (obr. 2:7). Přestože postrádá okraj, velmi přesnou tvarovou analogii je možné uvést z Černuce (Felcman 1893–95, 463–464, obr. na str. 462; srv. též *Schránil* 1928, 229, tab. XLVI:21; *tjž* 1933, 14, tab. XXV:6 jako hrobový nález; Filip 1956, 338, tab. XXXVI:11),⁴ vzdálenější paralelu lze přidat ještě z oppida Stradonice (Valentová 2013, 44, tab. 31:104547).⁵ Nálezy z Prahy-Kobylis (Bureš – Waldhauser 2005, 765, obr. na str. 766; srv. Waldhauser 2007, 69 s vyobrazením) a Lovosic (Filip 1956, tab. XLVIII:3), které by mohly pocházet z tohoto typu nádoby, mohou představovat též nožky tzv. kalichovitých pohárů. Oporou pro datování nádoby z Prahy-Lipenců je především vhlazovaná výzdoba, která ukazuje do mladších úseků doby laténské; v kombinaci s neobvyklým tvarem nádoby lze uvažovat patrně přímo o stupni LT D1, kdy se v obecné rovině jednak rozmnožuje typové spektrum keramických nádob, jednak se objevují svérázné tvary zastoupené v nálezech jen několika exempláři.

Bronzová spona typu Almgren 18a (obr. 2:5) byla nedávno stručně zmíněna ve výčtu nezelezných spon z Jírovy sbírky (Hlava 2013, tab. 1). Představuje typickou sponu tzv. plaňanské skupiny fáze LT D2b v pojetí E. Droberjara (2005a, 30–31), popř. stupně LT D2 v pojetí J. Waldhausera (1983).

Střep zdobený horizontálními pásy nehtových vrypů (obr. 2:6) je možné datovat do starší doby římské, popř. do přechodu starší a mladší doby římské.

Kovová kuželovitá spirála z tordovaného drátu (obr. 2:2) může podle mého soudu představovat novodobou příměs.

Problémem zůstává interpretace „souboru“ – podle výše citovaného údaje z Jírova deníku-inventáře byly totiž předměty nalezeny „pospolu na jednom poli“. Laténská nádoba (obr. 2:7) a zdobený střep ze starší doby římské (obr. 2:6) však sotva mohou pocházet z jednoho kontextu. Za hranicí výpovědní hodnoty informací o fakticky nekontrolovatelných a velmi vágních nálezových okolnostech by rozhodně bylo také spojení laténské nádoby jako starožitnosti do společného (hrobového) kontextu se sponou typu Almgren 18a, jakkoliv se laténské nádoby v (hrobových) kontextech plaňanské skupiny výjimečně vyskytnou (srv. Droberjar 2005a, 41–45, obr. 16–17; Salač 2011, 269–270, Abb. 8). Každý z artefaktů je tudíž třeba posuzovat samostatně/odděleně, nálezy fakticky představují stopy po (sídelních?) aktivitách ze závěru doby laténské, časné doby římské a starší, event. přechodu starší a mladší doby římské.

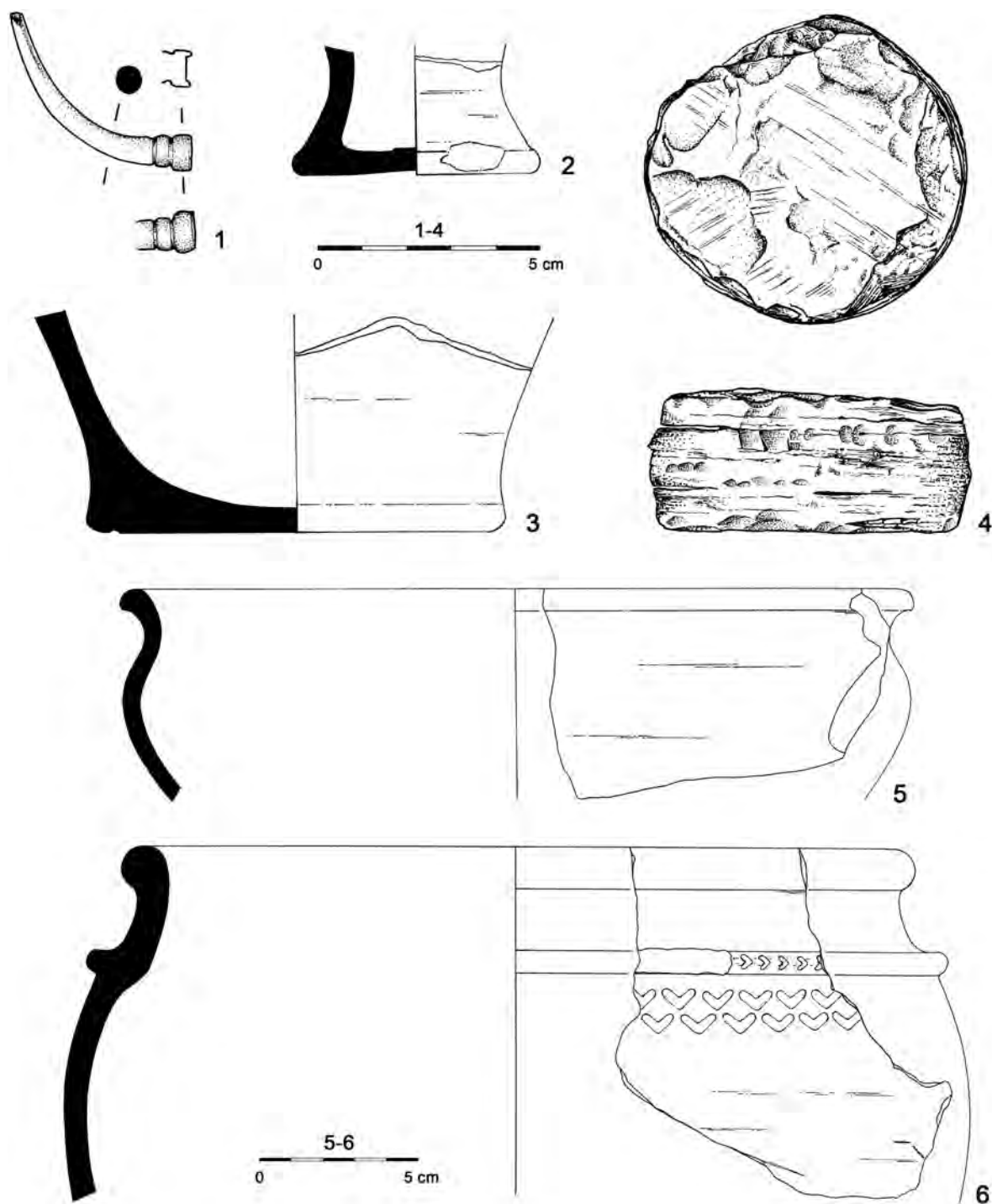
4. Praha-Modřany (obr. 1:5)

Popis předmětu: okraj s hrdlem a částí výdutě hrnce, na rozhraní hrdla a výdutě výrazné plastické žebro, které je zdobeno kolkem ve tvaru V otočeného o 90°, pod ním dva horizontální pásy výzdoby kolkem ve tvaru V, grafitová keramika, tmavě hnědý „engobovitý“ povrch bez příměsi grafitu, průměr okraje 25 cm (obr. 4:6); inv. č. H 39524.

Okraj grafitové nádoby se v Muzeu hlavního města Prahy ocitl v roce 1940 jako součást sbírky Muzea ředitele Šplíchala ve Vršovicích. Původně byl součástí sbírky řídicího učitele Františka Hrdiny z Modřan. Právě sbírkový původ představuje problém z hlediska verifikace lokalizace – podle jediného nepřilíš věrohodného údaje měly totiž veškeré nálezy z Hrdinovy sbírky pocházet právě z Modřan, ovšem mi-

4 Černucká nádoba byla nalezena v roce 1894 v zahradě pana Datla při rytí, a to spolu se dvěma dalšími nádobami, které ovšem byly záhy po objevu rozbity (Felcman 1893–95, 463). Kromě publikovaných informací z pera J. Felcmana lze jako pramen využít také jeho dopis J. L. Pičovi z 11. dubna 1894. V něm píše: „Spolu [s nálezy z jiných poloh – pozn. M. H.] získal jsem od tamějšího (černuckého) řídicího učitele pana Kusého znamenitou nádobu hliněnou podoby láhvovité, pravý to skvost, kterou dnes zasílám do musea a dovoluji si datovati ji do doby rozkvětu provincií římských. Táž vykopána byla náhodou ještě se dvěma prý stejnými, jež se hned při nálezu rozbily a pohodily, na zahrádce při statku č. 55 v Černuci.“ (dopis J. Felcmana J. L. Pičovi, 11. dubna 1894; Archiv NM – fond J. L. Pič, karton 5, inv. č. 247).

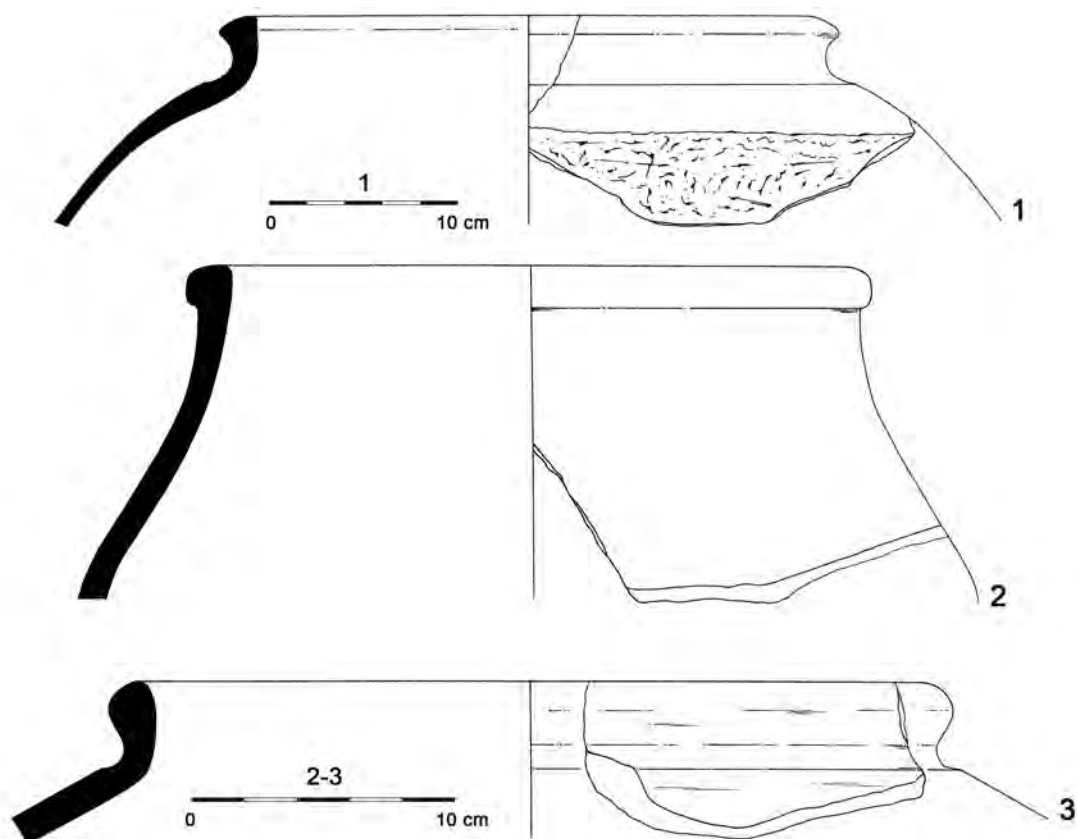
5 Další tři fragmenty ze Stradonice (Valentová 2013, 44, 63, tab. 35:104945, 49:104946; Čižmář 2011, 476, obr. 4:9) představují patrně výlevky z boku nádob, popř. spodní části trychtýřů.

Obr. 4. Nálezy z Prahy ze sbírky Muzea hlavního města Prahy (1–3, 5–6) a Středočeského muzea v Roztokách u Prahy (4). 1 Praha-Veleslavin (?); 2–3, 5 Praha-Žižkov; 4 Praha-Hloubětín; 6 Praha-Modřany. Kresby: M. Fábiková (1, 4), M. Hlava (2–3, 5–6); grafická úprava: M. Kafka

nimálně u souboru předmětů antické provenience z této sbírky je to prakticky vyloučené (k historii tzv. Šplíchalova muzea ve Vršovicích a Hrdinově sbírce srv. podrobně *Kysela – Hlava 2014*).

Pásky kolkované výzdoby ve tvaru V se v Čechách objevují především na grafitové keramice v pozdní době halštatské a časně laténské (souhrnně *Chytráček – Metlička 2004, 79–80*). Profilace okraje „modřanského“ hrnce tomuto datování neodporuje – v zásadě umožňuje jeho datování do stupně LT A, a to do mladšího úseku (LT A2).

Obr. 5. Nálezy z Prahy ze sbírky Muzea hlavního města Prahy, Praha-Záběhllice. Kresby: M. Hlava; grafická úprava: M. Kafka

Z časné doby laténské jsou z Modřan známy doposud jen skrovné nálezy z rozsáhlého pohřebního areálu (nebo několika pohřebních areálů?) kulturního komplexu popelnicových polí. Do stupně LT A je možné datovat minimálně jeden z publikovaných hrobů (*Fridrichová – Koutecký – Slabina 1999*, 363, Abb. 35:D), z tohoto období pochází také „nálezořvý celek“, z něhož koluje v literatuře jen kolkovaný střep v podobě ojedinělého nálezu (*Linksfeiler 1978*, 104, Abb. 1:43; *Waldhauser 2001*, 401 – Praha 4-Modřany 4) – podle dobového záznamu totiž „nádobku a tři střípky ze žárového hrobu“ daroval Museu království Českého Jan Soukup v roce 1884 (Přírůstková kniha z let 1867–1889, str. 123 – záznam příř. č. 31/1884; Archiv NM – fond RNM, nevidováno), z nálezu se ale do dnešních dnů dochovala jen nádoba (inv. č. H1-14718) a jediný střep (inv. č. H1-14719), který lze bezpečně ztotožnit/provázat se zmíněným publikovaným „ojedinělým nálezem“ kolkované keramiky. Pokud část zdobené grafitové nádoby (obr. 4:6) vsutku pochází z Modřan, rozmnořuje v obecné rovině tamější časně laténské nálezy o další položku, avšak problémem zůstává její interpretace z hlediska typu naleziště (v principu hrobový vs. sídlištní kontext).

5. Praha-Záběhllice – Wintrichova cihelna (obr. 1:6)

Popis předmětů: (a) okraj s hrdlem a odsazenou výduť zásobnice, písčité mat. s kamínky, povrch hlazen, průměr okraje 32 cm (obr. 5:3); inv. č. A 3919 (st. č. B 391 = Jířa A 376/III) – (b) okraj s hrdlem a odsazenou výduť zásobnice, hrubý mat. s kamínky a příměsí biotitické („zlatavé“) slidy, povrch hlazen, výduť struhadlovitě zdrsneřna, průměr okraje 33 cm (obr. 5:1); inv. č. A 3920 (st. č. B 391 = Jířa A 376/III) – (c) okraj s hrdlem a výduť, hrubý mat. s kamínky, povrch vně hlazen, průměr okraje 26 cm (obr. 5:2); inv. č. A 3922 (st. č. B 391 = Jířa A 376/III).

Tři laténské střepy pocházejí ze sbírky J. A. Jířy. Jířovi je spolu s několika dalšími střepy z jiných období (např. částí nádoby z doby římské inv. č. A 3917; srv. *Droberjar 2005b*, 841 se zkomoleným názvem cihelny) daroval patrně někdy v průběhu roku 1897 Karel Buchtela.

V záběhlické Wintrichově cihelně se nacházelo laténské pohřebiště (k nálezuřm uloženým v Národním muzeu souhrnně *Bureš 1987*, 112–114, tab. XXXI–XXXIII; dosud nepublikované nálezy z laténských

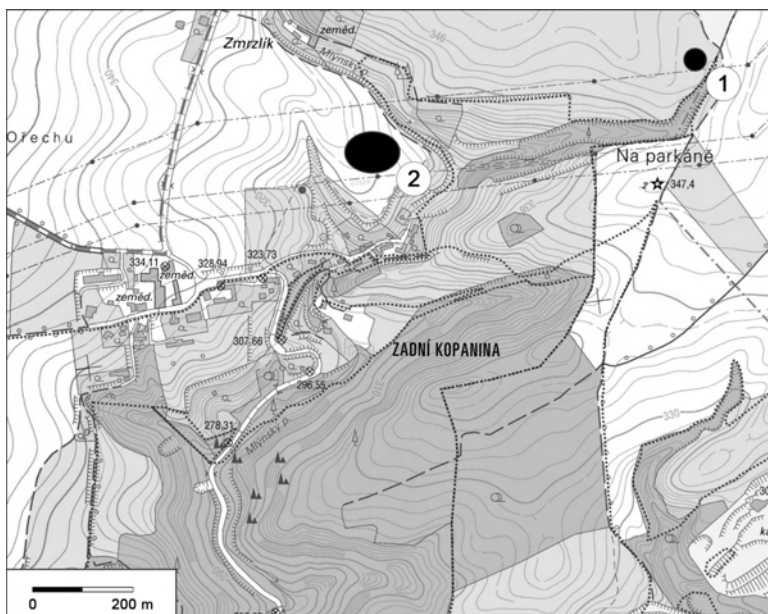
hrobů jsou uloženy rovněž v Muzeu hlavního města Prahy – původně byly součástí sbírky J. A. Jíry). Naleziště sice koluje v literatuře rovněž jako laténské sídliště (Filip 1956, 376; Slabina 1997, 11; Waldhauser 2001, 416 se zkomoleným názvem cihelny a pod lokalitou Praha-Michle; Bureš – Waldhauser 2005, 775 – Záběhllice 4),⁶ tato tradovaná informace byla ovšem „vytvořena“ v důsledku mylné interpretace údaje K. Prokopa – ten totiž kdysi napsal, že „velmi význačná stanice těnská byla v Záběhlicích“ (Prokop 1905, 82), z kontextu sdělení ale jednoznačně vyplývá, že ji pouze hypoteticky předpokládal díky existenci pohřebiště ve Wintrichově cihelně. Tři střepy z Jírovy sbírky tudíž představují první prokazatelnou stopu po laténské sídlišti v této lokalitě, které je však z chronologického hlediska mladší než laténské pohřebiště. Obě části zásobnic (obr. 5:1,3) náležejí stupňům LT C2–D1, část třetí nádoby tomuto datování neodporuje.

6. Praha-Zadní Kopanina – nad Chaloupkami (obr. 1:7)

Popis předmětů: (a) zlomek koncové části bronzového kruhu s tělem členěným vývalky a profilovaným pečatítkovým zakončením, d. 49,0 mm, rozměry vývalků 9,1 × 6,0 mm, průměr pečatítkového zakončení 9,9 × 11,0 mm (obr. 2:8); neinventováno (přír. č. A 9/2008) – (b) okraj vázy s hrdlem a částí výdutě, na okraji a vnější straně hrdla zbytky černého smolného nátěru, písčité mat., vyrobeno na kruhu, průměr okraje nezj. (obr. 2:9); inv. č. A 246317 (přír. č. A 12/1980-64) – (c) okraj hrnce s hrdlem a odsazenou výdutí, hrubší mat. s kamínky a zrný slídy, povrch na vnější straně hlazen (hrdlo) a jemně zdrsňen (výduť), průměr okraje nezj. (obr. 2:10); inv. č. A 246318 (přír. č. A 12/1980-64).

V roce 2008 předal Martin Bazala (za zprostředkovatelského příspěví Davida Vícha z Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě) Muzeu hlavního města Prahy zlomek laténské bronzové kruhu (obr. 2:8), který byl nalezen povrchovým průzkumem za pomoci detektoru kovů. Dárcovo určení polohy objevu na mapě (obr. 6:1) indikovalo do té doby neznámou laténskou lokalitu na archeologicky dosud velmi chudém katastru Zadní Kopaniny; její následné ověření povrchovým sběrem však bylo neúspěšné.

Při revizi nálezů z katastru Zadní Kopaniny uložených v Muzeu hlavního města Prahy byly ovšem v roce 2012 identifikovány v souboru středověké, novověké a obecně pravěké keramiky, který byl do muzejní sbírky předán v roce 1980 Marií Hrudkovou, dva laténské okrajové střepy (obr. 2:9–10). Dnes dochovaný terénní náčrt naleziště, který byl přiložen k nálezům, umožnil alespoň rámcovou lokalizaci (obr. 6:2). Ta ale není totožná s lokalizací zlomku bronzového kruhu z roku 2008 – obě polohy od sebe dělí vzdálenost zhruba 450 metrů. Je-li prostorová lokalizace obou nalezišť správná, představují tyto lokality stopy po dvou dosud neznámých laténských (sídlištních?) areálech (popř. jediném areálu?). Zlomek bronzového kruhu (obr. 2:8) náleží z chronologického hlediska do fáze LT B2a, dva okrajové střepy (obr. 2:9–10) lze podle smolného nátěru i zdrsňení výdutě datovat od stupně LT C1, popř. již od fáze LT B2b.

Obr. 6. Laténská naleziště v Praze-Zadní Kopanině. 1 místo nálezu zlomku bronzového kruhu; 2 prostor s nálezy dvou laténských střepů.

Grafická úprava: M. Kafka

6 Z Píčovy zprávy o zbytku „velké jámy s popelovitou výplní“, kterou někteří autoři citovali v souvislosti s laténským sídlištěm ve Wintrichově cihelně (Waldhauser 2001, 416; Bureš – Waldhauser 2005, 775 – Záběhllice 4), nikterak nevyplývá datování do doby laténské. Doslovná citace textu zní navíc jinak (srv. Píč 1887–89 – „V Záběhlicích při kopání peci cihelny nalezena objemná kulturní jáma, v které bylo množství popele, střepů v jamách obyčejných i silných prstem důlkovaných i jemných, menších, tmavě natřených; rovněž množství kostí tu nalezeno“; týž 1890–92 – „při mém příchodu kopali dělníci nedaleko nově postavené kruhovky hlínu na cihly, a tu ve vrchních vrstvách bylo viděti zbytky prostranné jámy kulturní naplněné popelovitou zemí, kostmi a střepinami, jaké vyskytají se pravidlem v jamách“).

7. Praha-Žižkov – Čápova zahrada (obr. 1:8)

Popis předmětů: (a) část nožkovitého spodku nádoby (dno s výdutí slepeno ze 3 ks a sceleno sádrou), jemný plavený mat. s nepatrnou příměsí slídy, povrch vně hlazen, vyrobeno na kruhu, průměr dna 95 mm, dochovaná v. 50 mm (obr. 4:3); inv. č. A 2028 – (b) nožkovitý spodek nádoby (celé dno s částí výdutě slepeno ze 2 ks), jemný plavený mat. s nepatrnou příměsí slídy, povrch vně hlazen, vyrobeno na kruhu, průměr dna 55 mm, dochovaná v. 30 mm (obr. 4:2); inv. č. A 2029 – (c) okraj s hrdlem a výdutí esovité misky, jemný plavený mat. s nepatrnou příměsí slídy, povrch oboustranně hlazen, vyrobeno na kruhu, průměr okraje 25 cm (obr. 4:5); neevidováno.

Nevelký soubor latéské keramiky pochází ze sbírky Ludvíka Šnajdra. Muzeum hlavního města Prahy jej získalo spolu s dalšími předměty z jiných lokalit ze Šnajdrovy pozůstalosti z muzea v Benátkách nad Jizerou v roce 1951, údajně pochází z blíže nelokalizované Čápovy zahrady ze Žižkova. Představuje patrně první stopu po sídelní aktivitě v době latéské z území Žižkova, odkud bylo z tohoto období doposud známo jen pohřebiště v prostoru Komenského náměstí (Beneš 1874–77; souhrnně dosud nejlépe Bureš 1987, 68–70, obr. 9, tab. I:4–9, II–III, IV:1–4, V:1–3) a několik keltských mincí, včetně mincovního depotu (souhrnně Radoměřský 1955, 60–62; Militký 2013b). Nožkovité spodky nádob (obr. 4:2–3) se z chronologického hlediska vyskytují nejdříve ve stupni LT B2, esovitá miska (obr. 4:5) představuje průběžný tvar, který se objevuje po celou dobu latéskou.

8. Radonice nad Ohří (okr. Louny) (obr. 1:9)

Popis předmětu: bronzový kruh s tělem členěným vývalky a profilovaným pečetítkovým zakončením s výzdobou (?) vyběřených kroužků (?), max. průměr asi 80 mm (podle fotografie obr. 7); st. č. P 993 (st. č. Jíra A nahr. 255): nena-lezeno.

Obr. 7. Latéský bronzový kruh z Radonic nad Ohří (vpravo) na fotografii z let 1944–45; zlomek švartnového kruhu (vlevo) pochází ze Šestákovy skály v Praze-Liboci – Šárce (fotoarchiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, foto A 622).
Grafická úprava: M. Kafka

Obr. 8. Latéský bronzový kruh z Prahy-Veleslavína (?; vlevo) na fotografii z let 1944–45; druhý bronzový kruh (vpravo) pochází z halštatského pohřebiště u Modré růže v Praze-Bubenči (fotoarchiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, foto A 630). Grafická úprava: M. Kafka

Latéský bronzový kruh z Radonic nad Ohří lze datovat do fáze LT B2a. Původně byl součástí sbírky J. A. Jíry. Ten jej získal někdy mezi 13. a 15. květnem 1895 od MUC Josefa Červenky (patrně svého spolužáka z vysokoškolských studií na lékařské fakultě?), a to spolu s keltskou zlatou mincí (Hlava 2010, 463) a třemi římskými mincemi z Xaverova (souhrnně Militký 2013a, 108). V současné době je neznámý, jeho podobu ale zachycuje dobová fotografie z let 1944–45, která vznikla v souvislosti s tehdejší (nedokončenou) fotodokumentací Jírovy sbírky (obr. 7), jakkoliv záznam evidenčního čísla artefaktu v inventáři fotoarchivu je z hlediska propojení informací s Jírovými deníky a inventáři poněkud nejistý: „o. Nr. (P.993?)“ (Platteninventar; archiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, sv. 9).

V archeologické sbírce je dnes ovšem jako nále z Radonic nad Ohří evidován zlomek bronzového kruhu s pečetítkovým zakončením (inv. č. A 6966; obr. 4:1), který je ještě v celistvé podobě zachycen na další fotografii (obr. 8). V tomto případě však v době jejího pořízení již byla ztracena jakákoliv vazba na Jírovy inventáře („o. Nr.“; Platteninventar; archiv OAS MMP – fond I. Kiekebuschová, sv. 9), a údaj o lokalizaci v poválečné inventární knize archeologické sbírky je proto nevěrohodný. Lokalizace tohoto artefaktu zůstává nejasná, s největší pravděpodobností pochází z některého z pražských latéských pohřebišť, z nichž měl Jíra ve své sbírce nálezy (Dejvice, Vrsovice, Sedlec, Veleslavín, Záběhllice); jelikož u většiny chybějících předmětů z pražských

latéských hrobů z Jírovy sbírky známe díky fotodokumentaci z let 1944–45 jejich podobu, lze počet dnes neznámých artefaktů bez jakékoliv obrazové dokumentace výrazně zúžit – jako potenciální naleziště tohoto šperku by potom připadala v úvahu jediná lokalita: cihelna Vídeňské bankovní jednoty v Praze-Veleslavíně.

Obdobně jako u dvou zlomků latéských nánožníků z Letek je i v tomto případě zajímavé porovnání data získání radonického kruhu Jírou (1895) se záznamy o nálezích z doby latéské z Radonic nad Ohří. Již v lednu 1890 odtud získalo (dnešní) Národní muzeum od Společnosti přátel starožitností českých v Praze „*dva bronz. náramky, železný nůž a střepy nádob*“ (Přírůstková kniha z let 1889–1925, neustránkováno – záznam přír. č. 2/1890; Archiv NM – fond RNM, neevidováno);⁷ z uvedených předmětů se do dnešních dnů dochovaly jen oba bronzové náramky, které pocházejí z doby latéské (NM Praha, inv. č. H1-52485, H1-52486; Filip 1956, 378; Pleinerová – Pleiner 1981, 164), nálezový kontext je ovšem v tomto případě neznámý. Zato dva bronzové nánožníky a dva bronzové náramky, které (dnešnímu) Národnímu muzeu darovala radonická školní rada v závěru roku 1891 (Přírůstková kniha z let 1889–1925, neustránkováno – záznam přír. č. 89/1891; Archiv NM – fond RNM, neevidováno), pocházejí z latéského kostrového hrobu, který byl nalezen na farním poli nad Ohří (NM Praha, inv. č. H1-52481–H1-52484; Anonymus 1892, 164; Smolík 1890–92, 469; Filip 1956, 378). Souvislost bronzového kruhu z Jírovy sbírky s těmito nálezy sice nelze prokázat, ovšem rámcová časová shoda „objevení se“ všech nálezů (první polovina devadesátých let 19. století) je poměrně nápadná.

ZÁVĚREM...

Zveřejněné latéské drobnosti ze sbírky Muzea hlavního města Prahy představují jen pomyslnou špičku ledovce. Stranou byly záměrně ponechány např. zajímavé sídlištní soubory z Jírovy sbírky z latéských sídlišť v cihelně Vídeňské bankovní jednoty ve Veleslavíně, v prostoru Reiserovy cihelny v Dejvicích a Mauthnerovy továrny v Bubenci, popř. v Rennerově pískovně v Michli, z nichž v literatuře kolují jen rekonstruované keramické nádoby (a jejich části) vyobrazené kdysi v monografii J. Filipa „Keltové ve střední Evropě“ (Filip 1956, tab. CXVIII:2–3, 5–9). Drobné latéské pragensie se ostatně nacházejí také v jiných muzeích – namátkou uveďme středový výřez švartnového kruhu z Prahy-Hloubětína (obr. 1:3; 4:4), který pochází z někdejší sbírky Miloše Maliny (k jeho osobě srv. Vlk 1999); ten jej údajně získal v roce 1926, v současné době je uložen ve Středočeském muzeu v Rožtokách u Prahy (inv. č. 22444).

LITERATURA

- Anonymus 1892: Zpráva o Museu král. Českého od počátku měsíce listopadu do konce února 1892, Časopis Musea království Českého 66, 159–165.
- Beneš, F. X. 1874–77: Starožitnosti nalezené v Žižkově, Památky archeologické 10, 67–78.
- Bureš, M. 1987: Plochá kostrová pohřebiště doby latéské v Praze, Archaeologica Pragensia 8, 5–156.
- Bureš, M. – Waldhauser, J. 2005: Praha železná. Mladší doba železná – Keltové na území Prahy. In: M. Lutovský – L. Smejtek a kol., Pravěká Praha. Praha, 716–776.
- Čižmář, M. 2011: Nálezy ze stradonického oppida ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně, Archeologie ve středních Čechách 15, 475–483.
- Delnef, H. 2003: Les bracelets méandriques en Europe (IVe–IIIe s. av. J.-C.), Archaeologia Mosellana 5, 271–300.
- Droberjar, E. 2005a: Plaňanská skupina grossromstedtské kultury. K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby latéské a v počátcích doby římské. In: E. Droberjar – M. Lutovský (edd.), Archeologie barbarů 2005. Praha, 11–90.
- Droberjar, E. 2005b: Praha germánská. Doba římská a doba stěhování národů. In: M. Lutovský – L. Smejtek a kol., Pravěká Praha. Praha, 777–841.

⁷ Společnost přátel starožitností českých v Praze tyto předměty získala od K. C. Neumana, přísežného chemika v Praze. Soubor radonických nálezů byl však původně větší, neboť ve zprávě o přírůstcích sbírky Společnosti je v této souvislosti uvedeno: „9 střepin z různých nádob, bronzovou jehlicí s hlavičkou spiralovitě stočenou, 2 náramky bronzové a kus železného nože“ (Páris 1891, 9). Kromě nálezů z Radonic nad Ohří daroval Neuman Společnosti ještě předměty ze Stradonic u Loun, Slavětína a Libuše (Páris 1891, 8–9); i ty byly předány (dnešnímu) Národnímu muzeu.

- Felcman, J. 1893–95: Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Nálezy Černucké, Památky archeologické 16, 457–464.
- Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- Fridrichová, M. – Koutecký, D. – Slabina, M. 1999: Die Gräberfelder der Bylaner Kultur in Praha – III. Teil, Památky archeologické 90, 319–397.
- Hlava, M. 2010: Zlato v Jírově sbírce, Archaeologica Pragensia 20, 458–477.
- Hlava, M. 2013: K lokalizaci časně laténské maskovité spony ze sbírky Muzea hlavního města Prahy, Archeologie ve středních Čechách 17, 661–680.
- Hlava, M. – Tisucká, M. 2014: Únětické depoty bronzových předmětů z Prahy-Bubenče, Archaeologica Pragensia 22 (v tisku).
- Chudoba, K. 1912: Zpráva kuratoria za rok 1911. In: Zpráva kuratoria Městského musea Pražského za rok 1911. Praha, 52–57.
- Chytráček, M. – Metlička, M. 2004: Die Höhensiedlungen der Hallstatt- und Latènezeit in Westböhmen. Památky archeologické – Supplementum 16. Praha.
- Jelínek, B. 1893a: Zwei neuentdeckte Gräberstätten in Smolnic, Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale – Neue Folge 19, 54–55.
- Jelínek, B. 1893b: Prähistorische Forschungen und Funde in Böhmen im Jahre 1892, Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien 23, [56]–[59].
- Jelínek, B. 1894: Bericht über verschiedene prähistorische Funde in Böhmen im Jahre 1893, Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien 24, [26]–[28].
- Kučera, F. 1930: Pravěk městyse Cítolib. Louny.
- Kysela, J. – Hlava, M. 2014: Soubor antických předmětů ze sbírky řídícího učitele Františka Hrdiny z Modřan a Muzeum ředitele Šplíchala ve Vršovicích, Archaeologica Pragensia 22 (v tisku).
- Linksfeiler, D. 1978: Die stempelverzierte Keramik in Böhmen und Mähren, Archäologische Informationen 4, 82–108.
- Mangel, T. – Jílek, J. 2011: Drobné laténské nálezy z východních Čech I, Archeologie východních Čech 1, 81–90.
- Mangel, T. – Jílek, J. 2012: Drobné laténské nálezy z východních Čech II, Archeologie východních Čech 3, 55–67.
- Militký, J. 2013a: Nálezy řeckých, římských a raně byzantských mincí v Čechách (5. století před Kristem až 7. století po Kristu). Komentovaný katalog náleзовého fondu. Monumenta Numismatica – svazek 2. Praha.
- Militký, J. 2013b: Praha-Žižkov 1. In: L. Smejtek – M. Lutovský – J. Militký, Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha, 287–288.
- Páris, F. 1891: Zpráva správce sbírek za správní rok 1890. In: Druhá výroční zpráva Společnosti přátel starožitností českých v Praze za správní rok 1890. Praha, 8–10.
- Píř, J. L. 1887–89: V Záběhlicích, Památky archeologické 14, 472.
- Píř, J. L. 1890–92: Archaeologický výzkum ve středních Čechách. VI. Hroby s kostrami doby la Tèneské, Památky archeologické 15, 501–506.
- Pleinerová, I. – Pleiner, R. 1981: Časně laténské osídlení lounského Poohří. In: Praehistorica 8 – Varia archaeologica 2. Praha, 157–167.
- Prokop, K. 1905: Praha v době předhistorické, Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 13, 1–7, 41–50, 73–86.
- Radoměřský, P. 1955: Nálezy keltských mincí. In: E. Nohejlová-Prátová (red.), Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl. Praha, 33–84.
- Salač, V. 2011: Zum keltischen Erbe in der älteren Römischen Kaiserzeit in Böhmen und Mitteleuropa, Archeologické rozhledy 63, 256–283.
- Schránil, J. 1928: Die Vorgeschichte Böhmens und Mährens. Mit einem Einleitungskapitel über die ältere Steinzeit von Hugo Obermaier. Berlin–Leipzig.
- Schránil, J. 1933: Čechy v době železné. Praha.
- Slabina, M. 1997: Když Praha 10 ještě nebyla. In: P. Augusta (ed.), Kniha o Praze 10. Praha, 9–11.
- Smolík, J. 1890–92: Archaeologický Sbor Musea král. Českého, Památky archeologické 15, 467–471.
- Šída, P. 2010: Jírový paleolitické nálezy z Jenerálky, Archaeologica Pragensia 20, 271–287.
- Tomková, K. – Hlava, M. – Soukup, M. B. 2013: Dva žalovské omyly aneb Ještě jednou o dvou zlatých špercích z Jírový sbírky, Archeologie ve středních Čechách 17, 185–205.
- Valentová, J. 2013: Oppidum Stradonice. Keramika ze starších fondů Národního muzea. Fontes Archaeologici Pragenses – Volumen 39. Praeae.
- Vlk, M. 1999: Miloš Malina a jeho sbírky, Středočeský vlastivědný sborník 17, 43–59.
- Waldhauser, J. 1983: Závěrečný horizont keltských oppid v Čechách (Konfrontace výkladů historických pramenů, numismatiky a archeologie), Slovenská archeológia 31, 325–356.

Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

Waldhauser, J. 2007: Encyklopedie Keltů v Čechách / dodatky/. Praha.

Waldhauser, J. et al. 1987: Keltische Gräberfelder in Böhmen. Dobrá Voda und Letky sowie Radovesice, Stráncé und Tuchomyšl. Unter Mitarbeit von P. Holodňák und Z. Sedláček. Mit Beiträgen von E. Holnerová, M. Kostelníková, M. Stloukal und K. Veselý, Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 68, 25–179.

Wiehl, A. 1908–09: Pohřebiště s popelnicemi u Citolib, Památky archeologické 23, 71–76.

DIE LATÈNEZEITLICHEN KLEINIGKEITEN AUS PRAG UND DER UMGEBUNG IN DER SAMMLUNG DES MUSEUMS DER HAUPTSTADT PRAG

In dem Beitrag sind fünf kleine Fundkomplexe und drei vereinzelt Gegenstände aus der Latènezeit aus Prag und der Umgebung, die in der archäologischen Sammlung der Hauptstadt Prag deponiert sind, präsentiert. Sie wurden bisher nicht publiziert (Abb. 1:1–2,4–9,2–3; 4:1–3,5–6,5–8). Es wird ebenfalls ein latènezeitliches Artefakt aus der Sammlung des Mittelböhmischen Museums in Rostoky behandelt (Abb. 1:3; 4:4). Ein Bruchstück des S-förmig gewickelten Armbandes stammt angeblich aus Citoliby (Bez. Louny), und zwar aus einem Grab des späthallstattzeitlichen/frühlatènezeitlichen Brandgräberfeldes (Wiehl 1908–09). Aus den chronologischen Gründen ist das allerdings nicht möglich. Daher ist sein Ursprung eher problematisch. Zwei Teile eines Fußringes (Abb. 2:3–4; 3) stammen aus der Fischers Ziegelei in Letky. J. A. Jíra hat sie hier in den Jahren 1902 und 1905 für seine Sammlung gewonnen. Der kleinere Fundkomplex, der ursprünglich einen Teil der Sammlung von J. A. Jíra bildete, ist aus dem Feld bei der Miltners Ziegelei in Prag-Lipence (Abb. 3:2,5–7). Die Gegenstände wurden angeblich komplett gefunden. Aus den chronologischen Gründen können sie allerdings nicht aus einem Fundkomplex stammen. In die Latènezeit wurde auch das keramische Gefäß mit der eingeglätteten Verzierung auf der Außenseite datiert (Abb. 3:7). Die Fibel des Typs Almgren 18a (Abb. 3:5) und die verzierte keramische Scherbe (Abb. 3:6) stammen aus der Römerzeit. Die tordierte kegelförmige Spirale aus Metall (Abb. 3:2) kann einen neuzeitlichen Zusatz darstellen. Der verzierte Rand eines Topfes aus Graphit (Abb. 4:6) ist offensichtlich aus Prag-Modřany, und zwar aus der Frühlatènezeit. Drei keramische Scherben (Abb. 5) aus der Wintrichs Ziegelei in Prag-Záběhlce stellen die erste Spur nach der Siedlung im Rahmen dieses Fundortes dar. Sie sind in die Stufen LT C2–D1 datiert. Die Funde bildeten ursprünglich wieder einen Teil der Sammlung von J. A. Jíra. Ein Bruchstück des Bronzerings mit den Walzgütern (Abb. 2:8; der Fund wurde mit Hilfe eines Metalldetektors in dem Jahre 2008 gefunden) und zwei keramische Scherben (Abb. 2:9–10; die Oberflächensammlung vor dem Jahre 1980) aus Prag-Zadní Kopanina wurden auf zwei unterschiedlichen Fundorten gefunden (Abb. 6) und präsentieren die Spuren nach bisher unbekanntem Lokalitäten. Drei keramische Bruchstücke aus der näher nicht lokalisierten Čáps Garten in Prag-Žižkov (Abb. 4:2–3,5) stellen die erste Spur nach der latènezeitlichen Siedlung in dem Raum dieses Prager Viertels dar. Sie bildeten ursprünglich einen Teil der Sammlung von L. Šnajdr. Der nicht erhaltene Bronzering aus Radonice nad Ohří (Abb. 7) hat J. A. Jíra für seine Sammlung in dem Jahre 1895 gewonnen. In Gegenwart ist ein Bruchstück des anderen Armbandes aus Bronze (Abb. 4:1; vgl. Abb. 8), der allerdings aus der Ziegelei der Wiener Bankeinheit in Prag-Veleslavín stammt, als Fund aus Radonice nad Ohří in der Museumssammlung deponiert.

Abb. 1. Die Karte mit den in dem Text erwähnten Fundorten

Abb. 2. Die Funde aus Prag sowie aus der Umgebung in dem Museum der Hauptstadt Prag

Abb. 3. Die Bruchstücke von zwei Bronzefußringen aus Letky auf dem Foto aus den Jahren 1944–45

Abb. 4. Die Funde aus Prag in der Sammlung des Museums der Hauptstadt Prag (1–3, 5–6) und des Mittelböhmischen Museums in Rostoky bei Prag (4)

Abb. 5. Die Funde aus Prag-Záběhlce in der Sammlung des Museums der Hauptstadt Prag

Abb. 6. Der latènezeitliche Fundort in Prag-Zadní Kopanina.

1 – der Fundort eines Bruchstückes des Bronzerings; 2 – der Raum mit den Funden von zwei latènezeitlichen Scherben

Abb. 7. Der latènezeitliche Bronzering aus Radonice nad Ohří (rechts) auf dem Foto aus den Jahren 1944–45; ein Bruchstück eines Ringes aus Sapropel (links) aus dem Šestáks Felsen in Prag-Liboc, Šárka

Abb. 8. Der latènezeitliche Bronzering aus Prag-Veleslavín (?; links) auf dem Foto aus den Jahren 1944–45; der zweite Bronzering (rechts) aus dem hallstattzeitlichen Gräberfeld in Prag-Bubeneč